

Handläggare
Camilla Olofsson
Zahrah Lifvendahl

Datum 2016-10-26 Diarienummer KSN-2016-1400

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

n.registrator@regeringskansliet.se

kierstin.petersson-grawe@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss: Betänkandet En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32)

(ert dnr N2016/03080/DL)

Uppsala kommun har tagit emot rubricerade remiss och kommunstyrelsen redogör i denna skrivelse för synpunkter utifrån de enskilda förslagen i sammanfattningen av Dricksvattenutredningens förslag.

Sammanfattning

Uppsala kommun välkomnar initiativet med att klargöra förutsättningar för dricksvattnet och att föreslå åtgärder för att hantera de utmaningar som dricksvattenförsörjningen står inför. Kommunstyrelsen har dock synpunkter på vissa delar av förslagen.

Allmänt

Kommunstyrelsen delar uppfattningen att dricksvattnet är landets i särklass mest samhällskritiska försörjningssystem. Det förebyggande arbetet är viktigt för att säkra god kvalitet på råvattnet. Vi ser att det finns en risk med att åtgärder för god vattenförsörjning blir en fråga om att ta fram tekniklösningar för att rena råvattnet istället för åtgärder som handlar om att förebygga förorening av råvattnet.

Kommunen saknar resonemang om förutsättningar för en samhällsutveckling där användningen av dricksvatten ifrågasätts för vissa användningsområden och sammanhang. Det behöver klargöras hur vattenresurserna bör nyttjas i framtiden och hur avvägning ska göras mellan en säker dricksvattenförsörjning och andra viktiga samhällsintressen och markanvändningsanspråk, till exempel bostadsbyggande.

Kommunstyrelsen delar uppfattningen att det krävs större samordning mellan myndigheter som hanterar vattenfrågor, till exempel Livsmedelsverket, Boverket och Vattenmyndigheten. God vattenstatus enligt vattendirektivet är en förutsättning för vattenförsörjning. Plan- och bygglagen ger inte tillräckliga förutsättningar för en aktiv vattenförvaltning enligt vatten-

Commented [HVI1]: Förstår inte denna mening men har svårt att hantera den utan att prata med berörda. Föreslår att den tas bort om den inte kan förtydligas.

direktivet då det gäller reglering av dagvatten, vilket bland annat försvårar skyddet av dricksvatten.

Kommunstyrelsen efterfrågar en kompletterande utredning med uppdrag att belysa myndigheternas anknytning till varandra i vattenarbetet och identifiera brister i lagstiftningen för en aktiv vattenförvaltning. Utredningen bör resultera i ett antal förslag som kan förbättra samverkan och de juridiska förutsättningarna för en aktiv vattenförvaltning enligt vattendirektivet, så att god status nås eller bibehålls.

1. Skydda vattenförekomster och täkter

Uppsala kommun anser att det är ett lämpligt förslag med införandetid på 10 år för att inrätta vattenskyddsområde. Kontrollstation 2020 föreslås utföra bedömning av behov av nya vattenskyddsområden. Kontrollstation 2020 föreslås också övervaka tillämpningen av föreskrifter för vattenskyddsområden till exempel om beviljade dispenser är väl underbyggda och bedömda i ett större helhetsperspektiv.

Osäkerhet i ersättningsfrågan vid rådighetsinskränkningar skapar och förstärker konflikter i processen kring inrättande av vattenskyddsområde. Det riskerar att leda till låsningar i processen. Att ersättningsfrågan avgörs i en senare domstolsprocess försvårar möjligheterna att förutse eventuella konsekvenser av att vattenskyddsområde inrättas. Det leder också till osäkerhet om de långsiktiga kostnader som kan uppstå. Att rätten till ersättning vid tillståndsplikt kan uppkomma först i ett senare skede innebär att det kan vara svårt att åstadkomma frivilliga överenskommelser om ersättning redan under skyddsområdets inrättandeprocess. Mot denna bakgrund kvarstår behovet av en översyn i detta avseende gällande inrättandet av vattenskyddsområde.

Kommunstyrelsen ser ett statligt ansvar för vägledning gällande riskanalys vid exploatering inom tillrinningsområde till grundvattentäkt. Det ger förutsättningar för en större erfarenhetsbas. I Uppsala sker utbyggnad och förtätning av staden på och i nära anslutning till Uppsala- och Vattholmaåsarna. Det är flera viktiga avvägningar som behöver göras och där kommunen skulle ha stor nytta av en vägledning som baseras på nationell och internationell erfarenhet. Exempel på frågor som dyker upp är: Vilka föroreningskällor bedöms som långsiktiga hot mot grundvattenkvaliteten? Är miljökvalitetsnormer för grundvatten ett bra underlag vid exploatering för att säkerställa framtida och långsiktiga vattenförsörjningen eller behövs andra bedömningsgrunder? Vilka parametrar ska kommunen särskilt hantera vid avvägning mellan försiktighetsmått i miljöbalken och plan- och bygglagen respektive långsiktigheten i behovet att nyttja en grundvattentäkt?

Vidare bör det på nationellt nivå införas ett ökat skydd mot spridning av bekämpningsmedel och andra kemiska ämnen inom inre skyddszon, istället för som idag hanteras av varje enskild kommun i varje enskilt skyddsområde.

2. Anpassa dricksvattenkontrollen

Det är viktigt att Livsmedelsverket tar fram särskilda mål för dricksvatten i den nationella kontrollplanen, för att på så sätt hjälpa kontrollmyndigheterna med prioriteringar och stärka kontrollens gemensamma effekt.

Som utredningen lyfter fram är det viktigt att kraven på en utökad kontroll av dricksvatten kombineras med en översyn av kontrollområden och riskklassificering så att det finns möjlighet att finansiera kraven på utökad kontroll.

Kommunen efterfrågar en vägledning från Livsmedelsverket för screening av råvatten. I Uppsala har förekomst av PFAS i dricksvattnet drabbat oss hårt. Det har även noterats förekomst av BAM i råvattnet. Förekomsten av PFAS upptäcktes av en slump i samband med forskning. Detta har väckt frågor om vilka fler avtryck staden har gjort på vårt dricksvatten. Kommunen skulle vara behjälpt av en vägledning om screening av råvatten och också vilka ämnen/föreningar som särskilt bör undersökas.

3. Utveckla undersökningen av råvatten

Kommunen anser att det är positivt att Livsmedelsverket får i uppdrag att förtydliga krav på undersökning av råvatten. Förtydligandet bör gälla alla som omfattas av dricksvattenföreskrifterna och inte bara de allmänna vattenverken.

4. Öka fokus på krisberedskapsfrågor

Livsmedelsverket föreslås utreda förutsättningarna för ett nationellt system för rapportering av incidenter och oönskade händelser kring dricksvattnet. Det kan gälla hälsorelaterade utbrott, större avbrott eller sabotage riktade mot dricksvattnet. Det bör förtydligas vad den nya rapporteringen innebär i jämförelse med den som finns idag.

Kommunstyrelsen delar utredningens inställning ifråga om att Livsmedelsverket behöver ta ansvar för långsiktig finansiering av övergripande utbildning, övning, laborativt stöd och expertstöd. Detta eftersom enskilda kommuner inte kan lösa dessa frågor på egen hand på ett effektivt sätt.

I utredningen *Ansvar, samverkan, handling* som presenterar åtgärder för stärkt krisberedskap utifrån erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland 2014, ger MSB förslaget att regeringen bör tydliggöra vikten av att myndigheter i större utsträckning beaktar krisberedskapens och totalförsvarets behov när de anskaffar, utvecklar och avvecklar resurser. Mot bakgrund av bland annat detta ser Uppsala kommun inte att föreliggande utredning skulle kunna komma till en annan slutsats än att Livsmedelsverket fortsatt bör ansvara för VAKA¹, om än tills en långsiktig lösning har presenterats. VAKA är en betydande nationell resurs som en mängd aktörer förlitar sig i sin planering för nödvatten. Svensk krisberedskap står inför stora utmaningar med återuppbyggnaden av det civila försvaret. Osäkerheter kring en

¹ VAKA är den nationella vattenkatastrofgruppen som ger stöd på plats eller via telefon till i första hand kommuner och dricksvattenproducenter i kriser som rör dricksvattenområdet, men också till länsstyrelser och centrala myndigheter.

betydande nationell resurs som VAKA innebär inte bara att arbetet med det civila försvaret försvåras, det innebär även ett negativa symbolvärde som inte bör förringas.

5. Förnyelse och underhåll

Idag följer kommunen Svenskt Vattens branschrekommendationer och normer om förnyelse- och underhållsplanering, vilket för Uppsala kommun fungerar på ett tillfredställande sätt. Utredningen föreslår att det ska ställas krav på VA-huvudmannen ifråga om förnyelse och underhållsplaner som stöd för anpassning av system, ekonomistyrning och taxesättning. Kommunstyrelsen ser positivt på att detta formaliseras men vill också peka på vikten av att det finns utrymme för bedömning i det enskilda fallet, utifrån att förutsättningar kan variera mycket. Det behövs vidare en tydlig vägledning för hur förnyelse och underhållsplaner ska bedömas i tillsynen.

Kommunen tycker det är positivt att Livsmedelsverket föreslås formulera tydligare krav på hur dricksvattenberedning ska utformas.

7. Material i kontakt med dricksvatten

I Sverige finns idag inget system för myndighetsbaserat godkännande av material som används i vattenverk eller i distributionsanläggningar. Som verksamhetsutövare upplever man inte att det finns något tydligt regelverk som stöd vid upphandling och installationsarbete. Staten ställer krav på att vattnet ska vara hälsosamt och rent, men fastställer inte vad det rent praktiskt ska innebära i termer av material- och produktval.

8. Kostnader och finansiering

Utredningens samlade förslag bedöms innebära vissa ökade kostnader. I utredningen anges vidare att kostnaderna bedöms vara relativt begränsade jämfört med de belopp som dricksvattenförsörjningen redan idag omsätter. I detta sammanhang tycker kommunstyrelsen att kostnaderna även bör jämföras med kostnader för konsekvenserna om utredningens åtgärder inte genomförs.

9. Utred avloppsfrågorna

I avsnittet tydliggörs kopplingen mellan avloppsvatten och dricksvatten. Kommunstyrelsen vill understryka betydelsen av det mellankommunala samarbetet eftersom vatten inte har några gränser.

10. Kontrollstation 2020

Kommunen tillstyrker förslaget om systematisk uppföljning av dricksvattenkontrollen genom införande av en "Kontrollstation 2020". Anpassning kan behöva göras efter hand men det är viktigt att de åtgärder som beslutas följs upp och utvärderas för att kunna säkerställa en fortsatt trygg dricksvattenförsörjning.

Kommunstyrelsen

Marlene Burwick
Ordförande

Ingela Persson
sekreterare